

**Masarykova univerzita v Brně
Právnická fakulta**

**Povinnost dodat zboží dle
Vídeňské úmluvy a INCOTERMS 2000**

**Vypracoval: Ondřej Suchan
Předmět: Základy práva mezinárodního obchodu
Právo a podnikání**

OBSAH:

1) Úvod.....	3
2) Vídeňská úmluva.....	3
3) Právní režim podle Vídeňské úmluvy.....	4
4) Základní povinnosti prodávajícího při dodání zboží dle VÚ.....	5
5) INCOTERMS 2000.....	6
6) Konkrétní případ – Incoterms 2000 - doložka EXW - Ze závodu Ex works.....	7
7) Závěr.....	9
8) Použitá literatura.....	9

Úvod: Zadáním mé závěrečné práce je porovnání povinností prodávajícího při dodání zboží dle Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a INCOTERMS 2000, u kterého jsem si vzal za příklad nejjednodušší doložku EXW. Cílem tedy je zjistit, ve kterých se oba dokumenty shodují a ve kterých rozcházejí.

Vídeňská úmluva

Vídeňské úmluvy byla přijata jako Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží na Diplomatické konferenci ve Vídni v roce 1980.

K obecné charakteristice Vídeňské úmluvy lze uvést, že se skládá ze 101 článků a její obsah je rozčleněn do čtyř částí. První část (čl. 1 až 13) obsahuje vymezení předmětu úpravy a obecná ustanovení společná pro celou Vídeňskou úmluvu. Část druhá (čl. 14 až 24) je věnována problematice uzavírání mezinárodní kupní smlouvy, třetí část (čl. 25 až 88) tvoří vlastní jádro Vídeňské úmluvy a obsahuje ustanovení o právech a povinnostech prodávajícího a kupujícího, která vznikají na základě uzavřené smlouvy a jejího porušení a poslední část (čl. 89 až 101) je věnována závěrečným ustanovením, z nichž mimořádný význam mají výhrady při podpisu Vídeňské úmluvy tak, aby se zajistil co největší počet smluvních států.

Tuto výhradu totiž vláda bývalé ČSFR použila (totéž samozřejmě platí i pro současnou ČR), kromě ní pak dále ještě USA a Čína. Jejím využitím byl zúžen rozsah použitelnosti Vídeňské úmluvy pouze na ty případy, kdy dochází ke koupi zboží mezi stranami, které mají místa podniků v různých státech, jestliže jsou tyto státy smluvními státy Vídeňské úmluvy. Vyloučena aplikace Vídeňské úmluvy je naopak v těch případech, které upravuje zmiňovaný čl. 1 odst. 1 písm. b), tedy v těch, kdy podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu.

V praxi to znamená, že bude-li český obchodník uzavírat mezinárodní kupní smlouvu se státním příslušníkem smluvního státu Vídeňské úmluvy, pak se bude uzavřená smlouva řídit právě Vídeňskou úmluvou. Pokud by však nenastupovalo toto první pravidlo a smlouva by byla uzavírána se státním příslušníkem nesmluvního státu, pak Vídeňská úmluva aplikována nebude, a to ani tehdy, kdyby kolizní normy mezinárodního práva soukromého určovaly jako rozhodné právo národní právní řád smluvního státu, a tím i Vídeňskou úmluvu.

Právní režim podle Vídeňské úmluvy

Má-li být právní režim uzavírané mezinárodní kupní smlouvy podřízen právní úpravě Vídeňské úmluvy, pak je nezbytně nutné vždy si uvědomit, zda obchodní partner, tvořící druhou smluvní stranu, je, či není státní příslušníkem smluvního státu této úmluvy. Pokud ano, pak není nutné přijímat nějaká zvláštní opatření a dokonce není třeba ani v textu smlouvy právní režim nijak řešit.

V souladu s čl. 1 odst. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy bude úmluva beze zbytku aplikována. Nesmí se však zapomenout na existenci čl. 6, který umožňuje mnohé varianty a modifikace. Tak např. mohou být právní účinky některých ustanovení Vídeňské úmluvy modifikovány přímo autonomně ve smlouvě a v souladu se zásadou *pacta sunt servanda* bude přednostně rozhodující vlastní obsah smlouvy.

Další z možných variant je, že pro řešení určité problematiky bude aplikace Vídeňské úmluvy v souladu s čl. 6 vyloučena a jako rozhodné právo bude určen jiný právní řád. Potom půjde o kombinaci Vídeňské úmluvy s volbou práva. Také je samozřejmě možné použití Vídeňské úmluvy zcela vyloučit. Za této situace se pak volba rozhodného práva předpokládá, jinak by totiž nastoupilo řešení pomocí kolizních norem, jehož výsledek mohl být pro smluvní strany často překvapující.

Není-li však druhá smluvní strana při uzavírání mezinárodní kupní smlouvy s českým partnerem příslušníkem smluvního státu a existuje vůle podřídit právní režim smlouvy Vídeňské úmluvě, pak nezbytvá, než aby došlo k volbě práva a v jejím rámci volbě Vídeňské úmluvy. Nebyla-li by situace takto řešena, došlo by k aplikaci Vídeňské úmluvy pouze tehdy, pokud by kolizní normy odkazovaly na použití českého práva pro právní režim smlouvy. V tomto případě by Vídeňská úmluva působila z pozice součásti vnitrostátního českého práva. Avšak za takové situace by velmi záleželo na tom, příslušníkem jakého státu je obchodní partner českého subjektu a jak se situace ve vzájemném právním poměru vyvíjí. Nedošlo-li by ke zvolení Vídeňské úmluvy v závazkovém vztahu s příslušníkem nesmluvního státu, pak by nastoupilo řešení pomocí kolizních norem mezinárodního práva soukromého.

Vídeňská úmluva je úpravou právního režimu mezinárodní kupní smlouvy tzv. metodou přímou, kdy pomocí přímých norem obsažených v mezinárodní vícestranné smlouvě jsou

přímo stanovena práva a povinnosti potencionálním účastníkům právních závazkových vztahů. Vzhledem k tomu, že Vídeňská úmluva je datem svého vzniku starší než český obchodní zákoník a z porovnání obou právních úprav je nepochybná určitá podobnost, zdá se, že byla inspirací i pro jeho autory.

Základní povinnosti prodávajícího při dodání zboží

Povinnosti prodávajícího dodat zboží jsou ve Vídeňské úmluvě stanoveny v kapitole II, oddílech I a II. Dle Úmluvy je tak prodávající povinen dodat zboží, předat jakékoliv doklady, které se k němu vztahují, a vlastnické právo ke zboží, jak vyžaduje smlouva a tato Úmluva za podmínek stanovených smlouvou a touto Úmluvou.

Není-li povinen dodat zboží v určitém jiném místě, jeho povinnost spočívá v předání zboží prvnímu dopravci k přepravě, jestliže smlouva o koupi zahrnuje přepravu zboží. Prodávající je v tomto případě povinnen označit zboží značkami a dopravními doklady. Neučiní-li tak, musí prodávající zaslat kupujícímu oznámení o odeslání zásilky a zboží v něm specifikovat. Není-li přeprava zahrnuta ve smlouvě, je povinnen prodávající umožnit kupujícímu nakládat zbožím v místě podnikání prodávajícího.

Jestliže je dle smlouvy prodávající povinen obstarat přepravu zboží, musí uzavřít smlouvy o přepravě zboží do určeného místa takovými dopravními prostředky, které odpovídají takovým okolnostem a jsou obvyklé pro takovou přepravu. Pojištění dopravy zboží je taktéž začleněno v kupní smlouvě. Pokud není prodávající povinnen tuto dopravu pojistit, musí kupujícímu na jeho žádost poskytnout veškeré dostupné údaje k uzavření pojištění.

Provádající je samozřejmě v plnění závazků omezen Úmluvou i časově. Vránci smlouvy lze sjednat plnění v určitý den, stanovit lhůtu či využít článek 33 písmeno c, které říká, že prodávající je povinnen dodat zboží v přiměřené lhůtě po uzavření smlouvy.

Je-li prodávající povinen předat doklady vztahující se ke zboží, musí je předat v době a v místě a způsobem, jež jsou stanovené ve smlouvě. Předal-li prodávající doklady před stanovenou dobou, může do této doby odstranit jakékoli vady dokladů, jestliže tím nezpůsobí kupujícímu nepřiměřené obtíže nebo nepřiměřené náklady. Kupujícímu je však zachován nárok na náhradu škody podle této Úmluvy.

Vídeňská úmluva samozřejmě také upravuje obecné povinnosti prodávajícího ke zboží, se kterým je obchodováno, podle nichž musí prodávající dodat zboží v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva, a musí je zabalit nebo opatřit tak, jak určuje smlouva. Zároveň však stanoví i podmínky, kdy může být dodáno zboží jiné (např. zboží se hodí pro účely, pro něž se používá zpravidla zboží téhož provedení).

Další důležitou povinností dle Vídeňské úmluvy je dodání zboží bez vad. Prodávající odpovídá za vady, které vznikly před předáním kupujícímu, a to i v případě objeví-li se později.

Prodávající musí dodat zboží, které není omezeno žádným právem nebo nárokem třetí osoby, ledaže kupující souhlasil s převzetím zboží s takovým omezením nebo nárokem. Jestliže však takové právo nebo nárok se zakládá na průmyslovém vlastnictví nebo jiném duševním vlastnictví, řídí se povinnosti prodávajícího ustanovením článku 42.

INCOTERMS 2000

Český termín "Mezinárodní pravidla pro výklad dodacích podmínek" nabízí jednotný výklad dodacích doložek (parit) při provádění mezinárodního obchodu. Tato pravidla definují práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího v mezinárodním obchodě a jsou denní pomůckou obchodníků na celém světě

Vydala je Mezinárodní obchodní komora v Paříži již v roce 1936 jako "Soubor mezinárodních pravidel pro výklad dodacích podmínek". Tato pravidla byla známa jako Incoterms 1936. Později, v letech 1953, 1967, 1976, 1980, 1990 a nyní v roce 2000 byly provedeny změny a dodatky tak, aby pravidla byla náležitě uvedena v souladu s běžnou praxí v mezinárodním obchodě. Doložky bylo nutné přizpůsobit především změněným dopravním technikám (např. kontejnerové dopravě zboží, kombinované dopravě, přepravě silničních vozidel a železničních vagónů systémem "roll on roll off" na krátkých námořních vzdálenostech). Vydání Incoterms bere náležitý zřetel na nedávné rozšíření svobodných celních pásem, rostoucího užívání elektronického spojení v obchodních transakcích a na změny v dopravních technikách. Jak již jsem se v úvodu zmínil, dodací parita je stěžejní součástí každého kontraktu, a proto

znalost INCOTERMS je pro efektivní provádění zahraničních obchodních operací nezbytně nutná. Každý podnikatel, vývozce i dovozce, má možnost v INCOTERMS 2000 nalézt nejvhodnější a nejbezpečnější obchodní doložku pro daný obchod. Poskytují kontrahentům zúčastněným v zahraničním obchodu jistotu spočívající v jednotném výkladu doložky zahrnuté do kupní smlouvy a podstatnou měrou omezují různé pozdější nejasnosti a spory. Stávají se však závaznými teprve tehdy, když se na ně obě smluvní strany v kontraktu výslovně odvolávají. Pravidla INCOTERMS se vztahují pouze na poměr mezi prodávajícím a kupujícím a neřeší vztah ke speditérům, dopravcům, pojišťovnám nebo bankám. Rovněž se nezabývají problémem přechodu vlastnictví ke zboží z prodávajícího na kupujícího, nemají povahu právní normy.

Incoterms zaměřuje svou pozornost na povinnost prodávajícího dodat zboží. Přesné vymezení funkcí a výloh by za normálních okolností nemělo činit problémy, pokud jsou strany v běžném komerčním vztahu. V takovém případě by si oni sami vytvořili praxi – postup, který automaticky uplatní ve všech následujících případech. Avšak jestliže se jedná o nové navázání obchodního spojení nebo pokud je smlouva uzavírána prostřednictvím makléřů, což je dneska v kupních vztazích běžné, pak je třeba v kupní smlouvě, uzavřené s odkazem na Incoterms 2000, dbát na to, aby byly použity stipulace, které přesně vymezí funkce, náklady a rizika, které z nich vyplývají.

Konkrétní případ – Incoterms 2000 - doložka EXW - Ze závodu Ex works

Prodávající splní svou povinnost dodávky předáním zboží k dispozici kupujícímu ve svém závodě, není zodpovědný za nakládku zboží na dopravní prostředek obstaraný kupujícím, dopravu ani za proclení. Tato doložka představuje minimální povinnosti a zodpovědnost prodávajícího a kupující nese všechny náklady a rizika vzniklá převzetím zboží ze závodu prodávajícího.

Pokud si strany přejí, aby prodávající byl odpovědný za naložení na dopravní prostředek a aby nesl všechny náklady a rizika spojená s takovou nakládkou, je třeba, aby v tomto smyslu bylo znění kupní smlouvy výslovně upraveno. Tato doložka by neměla být použita, jestliže kupující nemůže provést přímo nebo nepřímo vývozní formality.

V takových případech by měla být použita doložka FCA za předpokladu, že prodávající souhlasí s provedením nakládky na svoje náklady a riziko.

Její použití lze doporučit při obchodu, kdy kupující platí předem, nebo tam, kde jsou navázány spolehlivé partnerské vztahy a nehrozí nebezpečí nezaplacení převzatého zboží.

Dodání zboží – Prodávající musí dát kupujícímu zboží k dispozici v ujednaném místě dodání nenaložené na dopravní prostředek zaslaný k jeho odběru kupujícím k datu nebo ve lhůtě stanovené kupní smlouvou, pokud takový čas nebyl stanoven, ve lhůtě obvyklé. Pokud nebyl dohodnut určitý bod v ujednaném místě, může prodávající zvolit dodání do bodu, které mu nejlépe vyhovuje. Ostatní povinnosti prodávajícího:

- dodat zboží podle smluvních podmínek, a prokázat to náležitým způsobem
- dát kupujícímu zboží k dispozici v ujednaném místě dodání nenaložené na dopravní prostředek
- nést všechna nebezpečí ztráty nebo poškození zboží, dokud nebylo dodáno
- zaplatit všechny náklady spojené se zbožím do okamžiku jeho dodání
- nést náklady na balení zboží
- nést náklady spojené s kontrolními úkony (jakost, hmotnost atd.)
- oznámit včas kupujícímu, kdy a kde mu bude zboží dáno k dispozici
- poskytnout kupujícímu na jeho žádost, nebezpečí a náklady veškerou pomoc při obstarávání dokladů nebo odpovídajících elektronických zpráv, které se vystavují v zemi dodání a nebo původu a které kupující potřebuje pro vývoz nebo dovoz zboží a případně pro jeho průvoz kteroukoliv zemí
- poskytnout na žádost kupujícího potřebné informace za účelem obstarání pojištění.

Závěr: Soubor Incoterms 2000 není na rozdíl od Vídeňské úmluvy souborem právních norem. Jedná se o soubor obchodních obyčejů, které jsou využívány v běžné praxi ve světě obchodníků a na které by měla být brána zřetel v případě sporu. Není ale zákonem a proto je musí schodovat s právním předpisem. Vídeňská úmluva je naproti tomu právní režim, dle kterého bude postupováno v případě sporu na mezinárodním poli, samozřejmě za předpokladu, že státy tuto dohodu podepsali. Povinnosti prodávajících v oblasti dodání zboží se tak samozřejmě v mnohém shodují. Doložky Incoterms v tomto případě vystavují pravidla ve speciálních případech různorodých způsobů dopravy.

Požitá literatura:

- 1) zákon č. 160/1991 Sb. - Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží
- 2) Martin Hanzl - Mezinárodní kupní smlouva, www.pravniradce.ihned.cz, 23. 7. 2004, 00:00
- 3) INCOTERMS 2000 - ICC Česká republika, PP Agency s.r.o, 1999
- 4) <http://cp.ohkmelnik.cz>